

Kharchenko Y. T. Methodological culture of the accompanist of the institution of higher education: structural components, contents

The article is devoted to the formation of the methodological culture of the accompanist of the institution of higher education. It is noted that the methodological culture of the accompanist is an important component of the professional and pedagogical culture of the specialist. In this context, an attempt was made to theoretically comprehend the concept of "methodological culture" as a special part of the accompanist's thinking, a systematic analysis of interpretations of this concept. Based on the analysis of psychological and pedagogical sources, it is proved that the main content component of the methodological culture of the concertmaster of higher education is methodological knowledge, the main activity component – methodological skills used by a specialist in his professional activity. It was found that the components of the accompanist's methodological knowledge in terms of music pedagogy are: knowledge of methods and forms of art education, knowledge of the organization of musical activities, knowledge of historical aspects of music, knowledge of tools and methods of music methodology. The study allowed to determine the model of methodological culture of the accompanist, which includes: analytical and prognostic component, the content of which is the readiness of the accompanist to analyze and predict the personality development of higher education, ability to analyze musical and pedagogical processes based on knowledge of philosophy and history of music pedagogy, problems of modern art education, and principles and methods of scientific research; project component, the content of which is the ability to independently determine the goals and objectives of professional activities, the implementation of activities for the organization of creative artistic events based on the laws of music pedagogy, methods of system-activity, and personality-oriented approaches; reflective component, the content of which is: the willingness of the accompanist to critically consider their professional activities and themselves as its subject, the ability to reflect on musical and pedagogical activities based on knowledge of the laws of psychological processes and research methods. It is concluded that mastering the concertmaster's prognostic, design, and reflective knowledge, skills, and abilities become a necessary component of the professional activity of the specialist and contribute to the formation of his methodological culture.

Key words: methodology, methodological culture of the accompanist, structural components of the model of methodological culture of the accompanist, the content of the structural components of the methodological culture of the accompanist.

УДК 378+811.111+327.5

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2021.84.2.22>

Хроленко О. А.

**РОЗВИТОК ВМІНЬ ІНШОМОВНОГО ПРОФЕСІЙНОГО МОВЛЕННЯ
МАЙБУТНІХ СПЕЦІАЛІСТІВ СУДНОВОДІННЯ В АСПЕКТІ
КОГНІТИВНО-КОМУНІКАТИВНОГО ПІДХОДУ**

У статті розкрито проблему навчання майбутніх спеціалістів судноводіння іншомовного професійного мовлення в аспекті когнітивно-комунікативного підходу. Наведено наявні визначення поняття «когнітивно-комунікативний підхід» і запропоновано власне трактування. Визначено алгоритм методичних дій щодо навчання майбутніх судноводіїв іншомовного професійно-орієнтованого мовлення з урахуванням когнітивно-комунікативного підходу. Цей алгоритм мав відображення у розробленій системі вправ, яка складалася із трьох груп: лінгвістично-пізнавальної, тренувально-комунікативної і мовленнєво-професійної. Перша група – лінгвістично-пізнавальна – спрямована на збагачення вокабуляру майбутніх судноводіїв морською термінологією, формування лінгвокомунікативного мінімуму та розвиток лінгвістичних вмінь виконання комунікативних дій. З погляду когнітивного підходу у цій групі використовуються такі мнемонічні прийоми, як: зв'язок із попереднім професійним морським досвідом курсанта, запам'ятовування з опорою на «глибину мислення», вживання лексичних одиниць у нових професійно зумовлених комунікативних ситуаціях. Друга група – тренувально-комунікативна – спрямована на формування передмовленнєвих рецептивно-репродуктивних професійно зумовлених вмінь курсантів з орієнтацією на їхній когнітивний розвиток. Третя група – мовленнєво-професійна – спрямована на формування мовленнєвих (монологічних і діалогічних) і когнітивних вмінь студентів, володіння якими дозволяє людині самостійно працювати з професійною інформацією у процесі її опрацювання. Під час виконання вправ пріоритет надається парній, груповій, колективній роботі, що спонукає курсантів до сприйняття та опрацювання наданої професійної інформації, організації професійної іншомовної інтеракції між учасниками, створює можливість для використання когнітивних вмінь курсантів і сприяє розвитку мовленнєво-розумових здібностей майбутніх судноводіїв у процесі навчання.

Ключові слова: когнітивно-комунікативний підхід, іншомовне професійне мовлення, методичні дії, майбутні спеціалісти судноводіння.

Сьогодні проблема підвищення якості навчання іноземних мов майбутніх спеціалістів судноводіння, професійна діяльність яких здійснюється переважно на іноземних судах і в зарубіжних портах, набуває особливої актуальності та значущості. Тому рівень іншомовної підготовки в морських закладах вищої освіти має відповідати вимогам світового ринку, щоб українські фахівці морської галузі були конкурентоспроможними в іншомовному середовищі і здатними до результативної роботи відповідно до світових стандартів. Однак, незважаючи на такі суворі вимоги на ринку праці, процес формування іншомовної комунікативної

компетентності майбутніх фахівців морського флоту і досі залишається не повністю забезпеченим дидактичними матеріалами, немає чіткого алгоритму методичних дій. Безперечно, виникає необхідність пошуку нових методик навчання професійно-орієнтованої іншомовної комунікації і шляхів оптимізації навчального процесу. Все вищезазначене і спонукає нас до дослідження проблеми мовної підготовки майбутніх судноводіїв.

У методиці навчання іноземних мов існує низка робіт, які присвячені проблемам навчання певних аспектів англійської професійної мовлення фахівців морського флоту. Так, вченими розроблені методики навчання: *динамічного читання* у процесі самостійної роботи курсантів (М. Кулакова, 2006), *читання* англійських текстів (Н. Пріміна, 2017) і англійської морської документації на засадах інтеграції (І. Литвиненко, 2014); *аудіювання* у професійному радіообміні (М. Шишло, 2002); *спілкування* за професійною тематикою у ситуаціях, наближених до реальних, під час виконання професійних обов'язків на борту судна (С. Барсук, 2016; О. Літківа, 2009), у процесі аналізу реальних аварійних обставин засобом вирішення кейс-ситуацій (В. Смелікова, 2017) і за допомогою ділової гри (В. Зикова, 2001); засобом реалізації інтегративного підходу під час викладання професійно орієнтованих дисциплін англійською мовою (У. Ляшенко, 2016; О. Монастирська, 2019); *ділового листування* (Н. Самоненко, 2021). Крім того, вважаємо за потрібне відзначити історичне дослідження В. Золотовської (2019), яка вивчає позитивний досвід іншомовної підготовки фахівців морського флоту в Україні, а також роботи Л. Морської (2020) з розроблення комплексної педагогічної системи підготовки майбутніх судноводіїв до професійної іншомовної комунікативної взаємодії.

Вищезазначені роботи значно вдосконалили процес англійської підготовки майбутніх фахівців морського флоту. Однак за межами досліджень залишаються проблеми навчання майбутніх судноводіїв ведення усної ділової комунікації англійською мовою з урахування когнітивно-комунікативного підходу.

Метою роботи є розвиток вмінь іншомовного професійного мовлення майбутніх спеціалістів судноводіння в аспекті когнітивно-комунікативного підходу.

Когнітивно-комунікативний підхід вивчався такими вченими, як: С. Арцишевська і М. Кабардов, Д. Вілсон, В. Едмондсон, І. Ігнатова, Г. Кріст, О. Кубрякова, Н. Масленнікова, Я. Проскуріна, О. Селіванова, Д. Спербер, А. Щепілова та інші. Кожен із науковців надає власне визначення цього поняття. Так, О. Кубрякова акцентує, що «когнітивно-комунікативний підхід полягає у спрямуванні процесу навчання на розв'язання таких проблем, як: сприйняття, пізнання й розуміння особистістю дійсності; набуття, обробка, структурування, зберігання, виокремлення необхідних для цієї ситуації знань та їх адекватне використання; вивчення й пояснення пізнавальних процесів і механізмів, засобом яких забезпечується необхідна комунікативна діяльність студентів» [4, с. 7].

Когніція у словнику лінгвістичних термінів О. Селіванової означає «пізнавальний процес як набуття досвіду, отримання знань шляхом сенсорного сприйняття світу за допомогою органів чуття, інтеріоризації у свідомості результатів цього сприйняття, обробки і переробки набутих знань на підставі внутрішнього рефлексивного досвіду, мовної інтерпретації та переінтерпретації» [6, с. 218]. Когнітивний підхід, за визначенням О. Черпак, – це «свідоме оволодіння мовою у послідовності від знань у вигляді правил та інструкцій до мовленнєвих навичок і вмінь на основі засвоєних знань» [7, с. 96]. І. Миркович стверджує, що цей підхід «передбачає вирішення практичних завдань, доцільних у професійно-орієнтованій діяльності, що охоплюють інтереси і потреби студентів певних спеціальностей, відображають систему відносин мовців, а також стимулюють інтелектуальний розвиток особистості людини та активізують її потенційні можливості» [5, с. 56].

І. Ігнатова зауважує, що когнітивно-комунікативний підхід пов'язаний із такою організацією навчального процесу, в основі якої знаходиться комунікативна діяльність студентів, за допомогою якої забезпечується участь кожного з учасників як об'єкта і суб'єкта пізнавальної діяльності, головне місце відводиться принципам свідомості і мислення [3]. Такий підхід забезпечує вивчення мови в дії, що розгортається, в її реальному функціонуванні і ґрунтується на принципах комунікативної спрямованості, свідомості й активності студентів у процесі навчання. С. Боднар акцентує, що він забезпечує інтенсифікацію навчального процесу, тому виступає необхідним чинником у сучасних умовах, коли йдеться про скорочення кількості аудиторних годин і підвищення обсягу самостійної роботи майбутніх спеціалістів. Цей підхід має місце під час розвитку всіх видів мовленнєвої діяльності, під час яких моделюються реальні ситуації професійного спілкування іноземною мовою, та стимулює мовленнєво-розумову активність тих, хто навчається [2, с. 37].

Цей підхід був запроваджений в США і Канаді й отримав назву CALLA (Cognitive Academic Language Learning Approach – когнітивний академічний підхід до вивчення мови), сутність його розкривається в роботах таких зарубіжних учених: Б. Блума, Дж. Брунера, В. Едмондсона, Г. Кріста. Всі науковці акцентують на необхідності послідовного вирішення педагогічних цілей, що передбачаються в пізнавальній діяльності по мірі зростання складності когнітивних процесів: запам'ятовування, розуміння, застосування, аналізу, синтезу й оцінки інформації, що отримується.

Когнітивний підхід у навчанні спрямований на «формування критичного мислення, а саме вміння: проводити відмінності між фактичними відомостями та оціночними судженнями, фактами і припущеннями; виділяти логічні види зв'язку, специфічні предметні види зв'язків; виявляти фактичні та логічні помилки у міркуваннях, відрізняти істотні доводи від тих, що не відносяться до справи, розмежовувати обґрунтовані й необґрунтовані оцінки та інші» [1, с. 37–38].

Ми під когнітивно-комунікативним підходом розуміємо таку організацію навчального процесу, під час якого студенти не просто вивчають мову засобом виконання наданих вправ, а й акцентують увагу на процесі усвідомленого запам'ятовування, яке відбувається засобом проведення аналізу, пояснення, порівняння, інтерпретації мовної та мовленнєвої інформації, що вивчається, заохочуючи розумову активність у процесі комунікативної взаємодії, в нашому разі іншомовної.

Під час конструювання процесу навчання майбутніх спеціалістів морського флоту професійно-орієнтованої іншомовної комунікації з урахуванням когнітивно-комунікативного підходу ми базувалися на такому алгоритмі роботи: від завдань на немеханічне запам'ятовування та усвідомлене відтворення матеріалу через інтерпретацію та усвідомлене застосування матеріалу, що вивчається, в навчальних, тренувальних професійних ситуаціях, аналіз фактів і наслідків відібраних тематичних кейс-вправ до планування і самостійного продукування професійного англomовного мовлення в реально-мовленнєвих ситуаціях.

Цей алгоритм знайшов відображення у системі вправ, що пропонується курсантам 2-го року навчання факультету судноводіння. Система вправ складалася з трьох груп: лінгвістично-пізнавальної, тренувально-комунікативної і мовленнєво-професійної.

Перша група – лінгвістично-пізнавальна – спрямована на збагачення вокабуляру майбутніх судноводіїв морською термінологією (*Starboard the helm!* – *Право кермо! Easy to starboard!* – *Помалу право! Keep her steady!* – *Так тримати! Keep alignment in sight!* – *Тримати по створу!*), формування лінгвокомунікативного мінімуму та розвиток лінгвістичних вмінь виконання комунікативних дій. До основних видів вправ зазначеної групи відносимо такі: ознайомлення з новими лексичними одиницями морської спрямованості за певною темою (ізольованими одиницями, сполученнями лексичних одиниць, професійними сталими виразами); пояснення цих одиниць іноземною мовою, складання розумових карт, парних асоціацій, словесних родин, категоризація, групування за формальними ознаками, використання попереднього досвіду у мореплавстві, метод ключового слова.

Зауважимо, що з погляду когнітивного підходу навчання іншомовної професійної лексики – це регулярне повторення лексичних одиниць у різному лінгвістичному оточенні для кращого закріплення слів у пам'яті, використовуючи такі мнемонічні прийоми, як: зв'язок із попереднім професійним досвідом курсанта, запам'ятовування з опорою на «глибину мислення» (вибір лексичної одиниці із семантичного простору відповідно до задуму висловлювання), вживання лексичних одиниць у нових комунікативних ситуаціях професійної спрямованості. Наведемо приклади.

Exercise 1 aimed at developing the skills of grouping words into categories for better memorization. *Instruction.* Here are three categories. Divide the words into them basing on the association. The words: 1) connected with mooring process, 2) associated with the parts of the vessel, 3) describing commands to the helmsman.

Port the helm! to unmoor, upper deck, better starboard, superstructure, keep her steady, steer the course, engine-room, to make fast stern to, to work into the berth.

Exercise 2 aimed at developing the skills of collocating the terms. *Instruction.* Suggest three words which would collocate well with each of the nouns below.

1.....	1.....	1.....
2.....starboard	2..... anchor	2..... equipment
3.....	3.....	3.....

Exercise 3 aimed at developing the skills of explaining the terms in a foreign language. *Instruction.* 1) Explain in English the following words: a) congested waters, b) rescue boat, c) deck superstructure, d) chart room. 2) Name in English the difference between the following words: a) berth – embankment – quay, b) derrick – crane, c) heaving lines – mooring ropes, d) rescue boat – lifeboat.

Exercise 4 aimed at developing the skills of constructing new words from the familiar ones. *Instruction.* Give derivatives to the following words, explain their meanings: 1) to moor, 2) to anchor, 3) to assist, 4) to lock.

Exercise 5 aimed at developing the skills of combining different elements to get a collocation/phrase. *Instruction.* Write sentences about the positions and responsibilities of people aboard the vessel using the technique of analogy. *Example:* Andrew Hobb is the Chief Engineer. He is responsible for the operation of the machinery including the engine room and deck machinery.

Positions: Master, chief officer, bosun, deck cadet, electric officer.

Друга група вправ – тренувально-комунікативна (з опертям) – спрямована на формування передмовленнєвих рецептивно-репродуктивних монологічних і діалогічних умінь курсантів з орієнтацією на їхній когнітивний розвиток. До основних видів вправ зазначеної групи належали такі: прослуховування і відтворення інформації у монологічній формі з опертям на деталізуючі та альтернативні запитання, на ключові слова та словосполучення, на схематичні професійні зображення/карти, складання навчальних монологів з опертям на зразок, завершення чи розгортання діалогічних ситуаційних висловлювань, складання навчальних діалогів з елементами драматизації, вирішення ситуаційних завдань із застосуванням окреслених когнітивних стратегій, спрямованих на самостійне контролювання студентом навчальної діяльності (планування; постановка цілей; моніторинг; оцінка), створення парних інтерв'ю. Надамо приклади.

Вправи на завершення ситуативних висловлювань.

Exercise 1 aimed at developing the situational communicative skills. *Instruction.* Unfortunately half of the report on the results of the cargo discharging has been damaged. Here are some remaining parts of the report. Complete the following statements to restore the document.

1. Discharging is unloading the cargo from the vessel and it is accomplished under the supervision ... 2. When the ship is to be unloaded the Cargo Officer gives ... to the stevedore. 3. The crewmen get ready such equipment as: ...

Вправи на розгортання ситуативного висловлювання.

Exercise 2. aimed at developing the situational communicative skills. *Instruction.* You have heard that crewing company "Universal service" is looking for a candidate for the position of the second officer. You would like to offer your services. Compose the text of your speech to the managing Director. Here are some notes to help you. They contain the necessary information, but you will have to expand them into full sentences: *Example: heard looking for the position of the second officer. – I have heard you are looking for the position of the second officer for the oil tanker.* Phrases: 1) heard looking for the position of the second officer with 10 year in rank in this type of tanker, 2) to present the certificate of competency, 3) to inform about the expire date of the seaman's book.

Представимо **третю групу** вправ – **мовленнєво-професійну**. Вона спрямована на формування мовленнєвих і когнітивних вмінь студентів, володіння якими дозволяє людині самостійно працювати з інформацією у процесі її опрацювання. Ми, спираючись на дослідження В. Шарко [8, с. 118–120], визначили такі когнітивні вміння курсантів: визначати вид і призначення інформації у мореплаванні; виокремлювати основний зміст фахового тексту; співвідносити його із власним професійним морським досвідом; утримувати в пам'яті одночасно декілька подій або смислів текстів для їх аналізу чи оперування ними з метою відстоювання власної думки; відбирати із власної бази наявних знань та вмінь ті, що є доцільними для досягнення професійних цілей або подальшого власного розвитку у галузі мореплавання; систематизувати та категоризувати одержану інформацію, на її основі продукувати власні твердження з розвитку морської діяльності; узгоджувати результати з попереднім морським досвідом, змінювати їх залежно від нової отриманої інформації щодо морських перевезень або нової професійно-комунікативної ситуації, пов'язаної з морським середовищем.

До основних видів вправ зазначеної групи належать вправи, в яких використовуються когнітивно-орієнтовані технології (діалогічні, проблемні, інформаційно-комунікативні), згідно з якими студент є активним учасником процесу навчання і які стимулюють розумову діяльність курсантів засобом їх залучення до вирішення проблемного завдання, яке є одним із факторів породження мовлення на основі пізнавальної потреби. Такі завдання сприяють підвищенню мотивації, вимагають розумового напруження і стимулюють мовленнєву активність курсантів у процесі обмірковування й обговорення проблеми, а також винесення рішення. Під час моделювання проблемних (problem-solving) ситуацій слід враховувати такі особливості: 1) мовні (професійна термінологія, стійкі фрази з урахуванням конвенційних вимог, морські аббревіатури, морські команди і сигнали); 2) дидактичні (організація, наявність наочності: карт, макетів, графіків, тренажерів, схем, реального навігаційного обладнання); 3) психологічні (професійний мотив, що спонукає курсантів до мовленнєвої дії, професійні інтереси, пов'язані зі спеціальністю, індивідуальні особливості та досвід курсантів); 4) професійні (контекст професійної діяльності, зумовлений морським середовищем: обставини, умови, учасники комунікації, їх безпосередні обов'язки та обов'язки за тривогами, відносини між членами екіпажу).

Видами вправ є такі: проаналізувати надані професійні ситуації і висловити власну думку щодо їх вирішення, прогнозувати власний виступ за виробничою темою згідно з певною комунікативною стратегією, перебудувати (розширити, звернути) надані текстові фрагменти, створити новий текст морської спрямованості згідно з професійно-комунікативною ситуацією і публічно представити його, змінити діалогічний текст на монологічний, застосовуючи певні комунікативні стратегії, і навпаки; обговорити професійну проблему за технологією «круглий стіл». Під час виконання таких вправ пріоритет надається парній, груповій, колективній роботі, що спонукає курсантів до ефективного сприйняття та опрацювання інформації, вираження своїх думок за допомогою набутих знань з іноземної мови, організації інтеракції між учасниками, створює можливість для використання пізнавальних комунікативних здібностей і сприяє розвитку мовленнєво-розумових здібностей курсантів у процесі навчання.

Висновки і перспективи дослідження. Під час проведеного дослідження ми дійшли таких висновків. Під поняттям «когнітивно-комунікативний підхід» ми розуміємо таку організацію навчального процесу, коли студенти не просто вивчають мову засобом виконання наданих вправ, а й акцентують увагу на процесі усвідомленого запам'ятовування, яке відбувається засобом проведення аналізу, пояснення, порівняння, інтерпретації мовної інформації, що вивчається, заохочуючи розумову активність у процесі комунікативної взаємодії. Процес навчання майбутніх судноводіїв проходив з урахуванням когнітивно-комунікативного підходу і базувався на такому алгоритмі роботи: від завдань на немеханічне запам'ятовування та усвідомлене відтворення матеріалу через інтерпретацію та усвідомлене застосування матеріалу, що вивчається, в навчальних, тренувальних, професійних ситуаціях, аналіз фактів і наслідків відібраних тематичних кейсів до планування і самостійного продукування професійного англомовного мовлення в реально-мовленнєвих ситуаціях. Цей алгоритм методичних дій мав відображення у розробленій системі вправ, яка складалася із трьох груп: лінгвістично-пізнавальної, тренувально-комунікативної і мовленнєво-професійної. Вважаємо,

що названі методичні дії забезпечать безперешкодне проведення професійно-орієнтованої іншомовної комунікації майбутніми судноводіями. Перевірка ефективності презентованої системи вправ буде наведена в наступних роботах.

Використана література:

1. Барсук С.Л. Педагогічні умови формування іншомовного професійного мовлення майбутніх судноводіїв на засадах комунікативно-когнітивного підходу: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Херсонський державний університет. Херсон, 2016. 258 с.
2. Боднар С.В. Когнітивний підхід до формування англійської лексичної компетентності студентів економічних спеціальностей. *Наука і освіта : науково-практичний журнал*. Одеса : Південний науковий центр НАПН України, 2014. №10/СХХVII. С. 34–38.
3. Игнатова И.Б. Коммуникативно-когнитивный подход в современной лингвометодике обучения РКИ. *Мир русского слова*. Санкт-Петербург, 2007. № 3. С. 69–72.
4. Кубрякова Е.С. О когнитивной лингвистике и семантике термина «когнитивный». *Вестник ВГУ. Серия Лингвистика и межкультурная коммуникация*. Воронеж, 2001. № 1. С. 4–10.
5. Миркович І.Л. Навчання майбутніх журналістів іншомовного діалогічного мовлення в аспекті когнітивно-комунікативного підходу. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. Київ, 2020. № 74. С. 97–101.
6. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля-К., 2006. 716 с.
7. Черпак О.С. Когнітивно-комунікативний метод навчання іноземної мови у ВНЗ. URL: <http://confesp.fl.kpi.ua/node/994> (дата звернення: 20.11.2021).
8. Шарко В.Д. Сучасний урок: технологічний аспект. Київ: СПД Богданова А. 2007. 220 с.

References:

1. Barsuk S.L. (2016) Pedagogical factors for the formation of foreign language professional speech of future seafarers on the basis of communicative-cognitive approach. *Candidate's thesis*. Kherson. 258 s. [in Ukrainian].
2. Bodnar S. (2014) Kognityvnyy pidkhd do formuvannya anghlomovnoyi leksychnoyi kompetentnosti studentiv ekonomichnykh spetsial'nostey [Cognitive approach to the formation of English lexical competence of students of economic specialties]. *Nauka i osvita – Science and education*. 10/CXXVII. 34–38. [in Ukrainian].
3. Ignatova I.B. (2007) Kommunikativno-kognitivnyy podkhd v sovremennoy lingvometodike obucheniya RKI [Communicative and cognitive approach in modern linguistic methods of teaching RFL]. *Mir russkogo slova – The world of the Russian word*. 3, 69–72. [in Russian].
4. Kubryakova Ye.S. (2001) Kognitivnoy lingvistike i semantike termina «kognitivnyy» [On cognitive linguistics and semantics of the term "cognitive"]. *Vestnik VGU. Seriya Lingvistika i mezhkul'turnaya kommunikatsiya – VSU Bulletin. Series Linguistics and Intercultural Communication*. 1, 4–10. [in Russian].
5. Myrkovich I.L. (2020) Navchannya maybutnikh zhurnalistiv inshomovnoho dialohichnoho movlennya v aspekti kognityvno-komunikativnoho pidkhdodu [Teaching foreign language dialogic speech to future journalists in the aspect of cognitive and communicative approach]. *Naukovyy chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova – Scientific journal of NPU named after M.P. Drahomanov*. 74, 97–101 [in Ukrainian].
6. Selivanova O. (2006) Suchasna linhvistyka: terminolohichna entsyklopediya [Modern linguistics: a terminological encyclopedia]. Poltava: Dovkillya-K. 716 s. [in Ukrainian].
7. Cherpak O.S. (2011) Kognityvno-komunikativnyy metod navchannya inozemnoyi movy u VNZ [Cognitive and communicative method of teaching a foreign language in higher educational establishment]. URL: <http://confesp.fl.kpi.ua/node/994> (data zvernennia: 20.11.2020) [in Ukrainian].
8. Sharko V.D. (2007) Suchasnyy urok: tekhnolohichnyy aspekt [Modern lesson: technological aspect]. Kyiv: SPD Bohdanova A. 220 s. [in Ukrainian].

Khrolenko O. A. Development of future seafarers' foreign language professional communicative skills in the aspect of cognitive and communicative approach

The article reveals the problem of teaching future seafarers' foreign language professional speech in the aspect of cognitive and communicative approach. The existing definitions of the concept "cognitive and communicative approach" are presented in the article and the author's own interpretation of the term is introduced. The algorithm of the methodical actions concerning teaching future seafarers the English professionally-oriented speech taking into account the cognitive and communicative approach is defined. This algorithm functions in the developed system of exercises, which consists of three groups: linguistic and cognitive, training and communicative, speech and professional. The first group – linguistic and cognitive is aimed at enriching the vocabulary of the future seafarers with maritime terminology, forming their linguo-communicative minimum and developing linguistic skills to perform communicative actions. Minding the cognitive approach, this group uses such mnemonic techniques as: connection with the cadets' previous maritime experience, memorization based on "depth of thinking", use of lexical units in new professionally-oriented communicative situations. The second group – training and communicative is aimed at developing cadets' pre-speech receptive and reproductive professionally-oriented skills with a focus on their cognitive development. The third group – speech and professional is aimed at developing the cadets' skills of monological / dialogical speech and their cognitive skills, the mastery of which allows a person to work independently with the professional information in the process of its learning. During the process of teaching, the priority is given to the pair / group / team work, which encourages cadets to perceive and learn the provided professional information effectively, organize professional interaction between participants in a foreign language, create opportunities for applying cognitive communicative skills and promote the cadets' development of speech and mental abilities in the learning process.

Key words: cognitive and communicative approach, foreign language professional speech, methodical actions, future seafarers.